
Johan Polak

Het oude heden

Amsterdam : Balans, 1992. - 180 blz., f 39,50 (geb.).

ISBN 90-5018-155-4

Men moet al een gezworen vijand van Johan Polak zijn om iets lelijks te durven zeggen over dit boek. Het is namelijk verschenen op de dag van zijn overlijden, 25 mei, en dus zijn allerlaatste werk. Zo'n vijand ben ik niet, en ik heb het boek dan ook vooral gelezen als een hommage aan de classicus Polak.

Het is in opzet en uitvoering duidelijk het vervolg op het succesvolle *Bloei der décadence* uit 1991, dat destijds aangekondigd werd als zijn 'levenswerk' (voor een recensie zie *Homologie*, nummer 4, 1991, p. 34). Ook hier betreft het een bundeling van her en der verspreide lezingen en artikelen. Maar de toon lijkt wat minder somber dan in het vorige boek. In plaats van donkere onheilsvisies zien we hier vooral een bewonderende terugblik op de oudheid. De band van het nieuwe boek is dan ook niet zwart, maar opwekkend oranje.

De bundel bevat bijdragen over de Orpheus-figuur, Herodotus, Plato, Hannibal, Sallustius, Catullus, Seneca, en de oudheid bij Elias Canetti. Het laatste stuk, over het aandeel van joden in de cultuur van het fin de siècle, staat naar sfeer en inhoud duidelijk los van de rest, en zou beter in het eerste boek hebben gepast.

De meeste stukken zijn aardig om te lezen, al moet men bestand zijn tegen de ouderwetse en de plechtstatige stijl van Polak. Het moet me wel van het hart dat sommige stukken erg gedateerd zijn. Zo stamt de tekst over Catullus uit 1960 en wordt daarin geciteerd uit de echt hopeloos verouderde vertaling door Meerwaldt. De uitstekende moderne vertaling door Lucette Oostenbroek had toch op zijn minst genoemd mogen worden. Ook is de homo-erotiek, die Polak toch waarlijk na aan het hart lag, nauwelijks zichtbaar in het boek aanwezig.

Het idee dat oudheid en heden niet wezenlijk van elkaar verschillen, de waardeoordelen en talloze citaten, ze getuigen samen van een eruditie die, met de dood van Polak, nu echt verleden tijd is geworden. *Het oude heden* is een waardig afscheid.

Vincent Hunink